

**UNIVERSITAT
JAUME·I**

TREBALL FINAL DE GRAU EN MESTRE/A D'EDUCACIÓ INFANTIL

L'EVOLUCIÓ DE LES MATÈRIES DE L'EDUCACIÓ INFANTIL EN EL SEGLE XXI: EDUCACIÓ EMOCIONAL I EDUCACIÓ EN VALORS

Nom de l'alumne/a: Mar Melet Arin

Nom del tutor/a de TFG: Jorge Aparici Martí

Àrea de Coneixement: Teoria i història de l'educació

Curs acadèmic: 2019/2020

ÍNDEX

1. RESUM.....	3
2. JUSTIFICACIÓ.....	4
3. INTRODUCCIÓ TEÒRICA	4
4. OBJECTIUS.....	8
5. METODOLOGIA.....	8
6. DESENVOLUPAMENT.....	9
6.1. EDUCACIÓ INFANTIL EN EL SEGLE XXI.....	9
6.1.1. EDUCACIÓ EMOCIONAL.....	10
6.2.2. EDUCACIÓ EN VALORS.....	11
6.2. EVOLUCIÓ RESPECTE AL SEGLE XX.....	12
7. CONCLUSIONS.....	14
8. BIBLIOGRAFIA I WEBGRAFIA.....	16
9. ANNEXOS.....	18

1. RESUM

La societat a Espanya ha evolucionat entre el segle XX i XXI de manera notable, constituint-se com un col·lectiu caracteritzat per la multiculturalitat, la complexitat, la inclusió, els avanços tecnològics i la sobre informació. Aquestes característiques es tradueixen en un gran canvi dins del sistema educatiu del segle XXI, que pretén amb la seua renovació donar una resposta educativa a les noves necessitats de la seua societat. L'educació emocional i l'educació en valors són dues de les matèries que creixen en més força dins de l'etapa d'educació infantil en aquest nou segle, ja que la seua escènica és formar persones capaces de viure en societat. A més, tant l'educació emocional com l'educació en valors es caracteritzen per crear una pràctica educativa personalitzada i contextualitzada i que, per tant, incideix amb força dins de cada alumne.

Paraules clau: Educació emocional, educació en valors, evolució en educació infantil.

ABSTRACT

The Spanish society has evolved between the 20th and 21st century in a remarkable way, coming together as a group whose characteristics are multiculturalism, complexity, inclusiveness, technological advances and over information. These characteristics have led to a great change in the educational system of the 21st century, which, with its renewal, aims to provide an educational response to the new needs of society. Emotional education and education in values are two of the most important subjects in the children's education stage in this new century, since its essence is to form people capable of living in society. Moreover, both emotional education and education in values are characterised by the creation of personalised and contextualised educational practice, which therefore has a strong impact on each student.

Keywords: Emotional education, education in values, developments in early childhood education.

2. JUSTIFICACIÓ.

Aquest treball de final de grau gira en torn l'anàlisi i estudi de l'evolució de l'educació infantil respecte al Segle XX, prestant especial atenció a dues competències sorgides de dita evolució en el segle XXI, com són l'educació emocional i l'educació en valors.

La temàtica d'aquest treball sorgeix a partir d'un dubte que se m'ha plantejat durant tota la meua formació com a docent en repetides ocasions, i és la següent: Tenint en compte quines bases evoluciona l'educació?

Per a entendre en el punt educatiu en el qual ens trobem en l'actualitat és totalment imprescindible saber d'on venim i cap a on ens dirigim, per això en aquest treball he volgut començar establint quines característiques i necessitats han sorgit en la nova societat del segle XXI, per a acabar exposant com se'ls dona una resposta educativa a aquests nous requeriments de la societat mitjançant, en aquest cas, l'educació en valors i l'educació emocional. A més, també incidisc en l'assoliment de l'objectiu principal de l'educació moderna, així que en aquestes línies es troba resposta a la pregunta per a què eduquem.

Com a futura docent, conèixer les bases sobre les quals s'assenta l'educació en l'actualitat, concretament en l'etapa d'educació infantil, em permet establir un pensament crític sobre el sistema educatiu basat en el coneixement dels errors passats i dels objectius als quals es vol arribar. Com ja deia Aristòtil, per a discutir sobre un tema i arribar a unes conclusions, el primer pas és indagar fins a la base d'aquest tema, l'origen (Serrano, 2005).

M'agradaria clarificar, d'una banda, que he realitzat el meu treball analitzant els fets a escala nacional, ja que he atés les lleis i decrets del ministeri d'educació de l'estat Espanyol, encara que molts dels autors que nomene i en els quals recolze les meues paraules parlen pel que fa als països desenvolupats, el qual també engloba Espanya.

Per altra banda, també es pot destacar que la realització d'aquest treball s'ha dut a terme en la seua majoria durant l'estat de confiança, per tant la recerca de material portador d'informació sobre la temàtica s'ha vist, en part, limitat.

3. INTRODUCCIÓ TEÒRICA

Una de les principals incògnites que es planteja l'educació és per a que eduquem. Segons l'Informe de la Comissió Internacional sobre l'Educació per al Segle XXI: *La educación encierra un tesoro* (1996), l'educació és un camí de desenvolupament individual i social per a arribar als ideals de pau, llibertat i justícia social. Per tant, segons aquesta afirmació, l'educació és la màxima responsable de la prosperitat humana. Prosperitat que no fa referència tan sols al fet material o econòmic, sinó també al fet moral, que ens forma com a persones i ens permet viure i convida en societat. Aquest

mateix informe tracta de resoldre una qüestió fonamental: *¿qué tipo de educación será necesario mañana y para qué tipo de sociedad?*

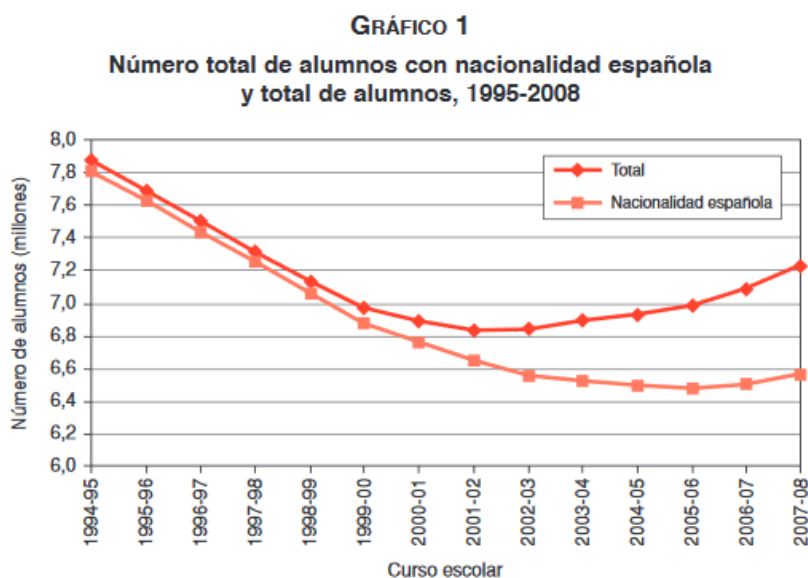
Segons el Portal Educativo de Aprendizaje Permanente del Gobierno Vasco, totes les societats estan subjectes a un procés de transformació continu que pot ser menys o més accelerat segons el moment de l'història en el qual ens trobem, i que es presenta en forma d'evolució o de revolució. Aquest procés és causat per factors culturals, demogràfics, tecnològics e ideològics que condicionen les necessitats, els conflictes i la cohesió d'una societat.

L'educació és una ferramenta essencial perquè les persones es puguen adaptar a aquests canvis continus que sofrim, i igual que la societat, aquesta s'adapta per a atendre les noves necessitats que sorgeixen en el pas del temps.

Amb el canvi de segle observem en la societat unes clares noves característiques que necessiten la seua resposta a escala educativa i que provoquen, per tant, una remodelació del sistema entorn de aquests canvis. Ferran Ferrer (1998) classifica aquelles característiques més importants que trobem en la nova societat del segle XXI i que afecten el model educatiu de manera més notable.

Societat multicultural:

Centrant-nos ara en el tema educatiu, encara que la quantitat d'estudiants del sistema espanyol ha disminuït respecte a l'última dècada del segle XX a causa d'un important descens de la natalitat, la quantitat d'alumnat immigrant s'ha multiplicat per deu en aquest segle XXI, representant el 9'3 del total de la comunitat no universitària, segons dades del ministeri d'educació del govern espanyol.

Fuente: Ministerio de Educación, Política Social y Deporte.

Si aquestes dades les traduïm utilitzant una regla de tres, sense tenir en compte les variacions que pogueren aportar els diferents contextos, a una aula ordinària amb 25 alumnes representaria que 2/3 d'ells serien immigrants amb una cultura diferent. Les dades són prou significatives perquè els docents tinguem en compte aquest aspecte i ens plantejem com afrontar aquesta diversitat cultural dins les aules.

Els sistemes educatius, que són els que fan visible aquesta diversitat, es troben permanentment en la recerca de l'equilibri entre destacar i reforçar les semblances de cada individu respecte a la resta, i la inserció de persones portadores d'altres cultures amb dret d'expressar-se i mantenir-se; tot açò assegurant sempre la igualtat (Blanco, 2006)

Societat Informada:

Vivim en un món on tenim qualsevol mena d'informació al nostre abast. Amb un sol clic podem accedir a tot allò que volem saber, vist des de totes les perspectives i explicat de totes les maneres. Si ho mirem des d'aquest punt de vista, resulta difícil imaginar alguna cosa que no puguem aprendre per nosaltres mateixos, solament fent ús d'un ordinador amb internet i un poc de voluntat. Tanmateix, alguns autors com Julian de Zubiría Samper (2001) destaquen que no seria possible assimilar la quantitat d'informació que les persones rebem en l'actualitat sense ajuda d'una formació educativa. Aquest mateix autor estima a temps futur en el seu llibre *De la escuela nueva al constructivisme: un anàlisi crític* (2001), que en dos milions d'anys de vida humana s'ha creat tant de coneixement com el que s'esperava crear entre l'any 2000 i 2012. En aquestes condicions, és totalment incrèdul esperar que l'educació continue centrada en la proporció de coneixements. En canvi, es torna primordial que els alumnes obtinguen la capacitat de comprendre, interpretar i processar tota aquesta informació.

En conseqüència, el docent es troba amb la situació de no ser l'única i principal font d'informació per als alumnes i aquesta realitat comporta el sorgiment de nous requeriments i formes de gestió per tal de respondre de forma eficaç i efectiva a les transformacions del seu sector (Rojas, 2006).

El docent passa a tenir, davant d'aquesta situació, la funció de gestor i guia del procés d'educació, és a dir, més que transmetre els coneixements el mestre deu orientar als alumnes sobre en quines matèries s'han d'educar i com fer-ho per optimitzar el seu rendiment. El fet que els alumnes puguin arribar a tota mena d'informació pot ser fins i tot perillós si no hi ha algú que els indique com gestionar aquesta sobre informació. Per això és que encara que de diferent manera, la funció del mestre continua sent tan necessària com ho era en el segle passat.

Societat complexa:

Edgar Morin (Morin, 1990) proposa que encara que a primera vista la complexitat siga un fenomen quantitatiu, aquest concepte està sempre relacionat amb l'atzar i la contradicció. Precisament aquesta complexitat és la que prediu l'Informe a la UNESCO de la Comissió Internacional sobre

l'Educació per al Segle XXI, ja que ens parla d'una societat amb diversitat de pensament on s'haurà de lluitar amb diferents ideologies polítiques, religioses i morals (UNESCO, 1996: 12-14).

La societat actual s'aproxima prou al model anarquista que Ferrer i Guàrdia (1905) definia anys enrere, i que es caracteritza per mantenir una actitud activa i anti conformista basada en la lluita social començant en l'educació. A més a més, aquest corrent defensa una educació recíproca, on l'educador no exerceix poder sobre el educant, sinó que ambdós, intercanvien coneixements. Per últim, també es mostra a favor d'una moral igualitària, en la que tothom és lliure d'expressar el que vol, sempre que no perjudiqui la resta d'individus.

Societat inclusiva:

Parlem de societat inclusiva com aquella que reconeix que totes les persones tenen el mateix valor i drets tan sols per la condició de ser humans (Declaració Universal dels Drets Humans, 1948). En la societat igual que en l'educació, les persones amb discapacitat han passat per diverses etapes partint des de l'exclusió fins a arribar a l'actual inclusió que garanteix els drets humans bàsics de tots i que té com a objectiu principal arribar a la igualtat de mitjans i d'oportunitats de tots els seus membres (Ferreira, 2011).

Han estat molts autors els que han fet possible l'evolució de la concepció de les persones discapacitades, destacant entre ells a Jean Itard, el qual és considerat el pare de l'Educació Especial. López, Gracia i López (2016) asseguren que aquest realitza aportacions metodològiques que són precursors d'algunes de les propostes actuals de l'educació inclusiva, ja que és el primer que reivindica el dret a l'educació dels més desfavorables.

Després de l'exclusió i partint de les bases establertes per Itard, la situació de les persones discapacitades respecte a l'educació ha passat per les fases de segregació, on s'accepten als discapacitats però amb un sistema educatiu totalment diferenciat de l'ordinari; la integració, que accepta a aquestes persones dins del sistema educatiu ordinari però separats en aules especials; i per últim la inclusió, que els inclou dins de les aules ordinàries.

Societat tecnològica:

Les TIC són, en la societat actual, una ferramenta fonamental per a la millora de la competitivitat industrial, així com per a satisfer les necessitats socials. En el món educatiu, com no podia ser menys, s'està rebent l'impacte de les TIC en tots els seus àmbits d'actuació: gestió, ensenyança i investigació (Tejedor i García, 2012).

L'element clau perquè les TIC s'obrin pas dins del món educatiu són els docents, per tant és important que aquests tinguin uns coneixements i habilitats que els permetrà integrar la tecnologia en la seua pràctica diària. El docent ha de ser competent quant als recursos tecnològics y açò comportarà una major utilització d'aquests i una optimització de l'educació (Suárez, Almerich, Gargallo y Aliaga, 2010).

Atenent les noves característiques de la societat del segle XXI, la Conferència Mundial de Jomtien (1990) va establir la noció de necessitats bàsiques d'aprenentatge com un concepte engloba tant les eines essencials per a l'aprenentatge (com la lectura i l'escriptura, l'expressió oral, el càlcul, la solució de problemes), com els continguts bàsics d'aprenentatge necessaris que garantisquen a la societat actual poder desenvolupar completament les seues competències individuals, així com poder viure en societat i ajudar al seu desenvolupament.

4. OBJECTIUS

En aquest treball, l'objectiu principal ha estat crear un material que concretés sobre quines bases evoluciona l'educació en l'estat Espanyol, en concret en l'etapa d'infantil.

Per a la consecució d'aquest objectiu general, s'han determinat una sèrie d'objectius específics citats a continuació:

- Concretar les noves característiques de la societat actual.
- Extraure les necessitats socials actuals.
- Determinar l'impacte d'aquestes necessitats en l'educació.
- Analitzar l'evolució de l'educació emocional.
- Analitzar l'evolució de l'educació en valors.
- Plantejar una proposta de millora d'acord als fonaments teòrics del treball.

5. METODOLOGIA

Aquest és un treball de final de grau de modalitat teòrica, en el qual s'apliquen diverses habilitats i competències adquirides durant el transcurs del grau. Mitjançant aquesta metodologia es pretén demostrar la competitivitat a l'hora de posar en pràctica els coneixements teòrics aplicant-los a una temàtica concreta.

A més, en aquest treball s'aplica una tasca comparativa entre dues franges temporals consecutives, la qual pretén establir les diferències i similituds entre els elements comparats.

Aquest treball el trobem dividit en diversos apartats per tal d'ordenar la informació de manera clara. Entre els apartats esmentats, m'agradaria destacar la importància que té en aquest document la informació exposada en el marc teòric, ja que aquesta ens transporta a la basa de la qüestió i ens permet entendre la resta del treball. A més, en ser un treball de tipus teòric, el marc teòric rep un

especial protagonisme, ja que trobem dins del seu contingut quantitat de referències que constaten la qualitat de la recerca d'informació prèvia a la redacció d'aquest.

Per altra banda, la proposta de millora és el que dóna sentit a tota la teoria analitzada, ja que és la meua aportació al món educatiu amb l'elaboració d'aquest TFG.

6. DESENVOLUPAMENT

6.1. Educació Infantil del Segle XXI

L'escola universal, compresa dins d'aquesta noció, implica l'accés de totes les persones a un bloc comú de coneixements i valors, que ha de comprendre les aptituds necessàries perquè aquell que vulga pugui seguir avançant fins a nivells més complexos de comprensió i anàlisi. Perquè açò siga possible, els cursos de preescolar, que tenen una prioritat social, han de garantir concretament aquestes competències bàsiques.

Per a afrontar els nous reptes de la societat del Segle XXI, és necessari plantejar uns nous objectius que modifiquen la idea d'educació que teníem fins ara. Segons l'Informe "La educación encierra un tesoro" (1996), el repte principal de la nova educació és la humanització de les relacions de les persones i les seues institucions. Aquest objectiu sols és viable si l'educació es planteja com un procés que compren tota la vida i que inclou també tots els espais, tal com marca la Llei Orgànica 2/2006, de 3 de maig, d'Educació.

En conseqüència, una educació que es compren en part fora del sistema i l'etapa educativa ha de proporcionar als seus alumnes els mitjos necessaris per a garantir la seua viabilitat. Són quatre els pilars indispensables de coneixement que estableix aquest Informe perquè una educació d'aquest tipus complete les funcions que li són demandades.

Aprendre a conèixer: com que el coneixement és infinitament evolutiu, resulta cada volta més il·lús arribar a conèixer-lo tot. Aquesta dimensió fa referència al desenvolupament de la capacitat d'optimitzar les oportunitats que atorga l'educació al llarg de la vida i de donar als alumnes les ferramentes necessàries per a adquirir els aprenentatges.

Aprendre a fer: fa referència a l'adquisició de competències que permetran a les persones fer front a noves situacions i enriquir-se de les experiències socials o de treball, no tan sols de les acadèmiques (Rivero, 1998).

Aprendre a ser: es tracta de descobrir en cada persona les seues capacitats i habilitats perquè aquestes col·laboren del destí comunitari, aportant amb autonomia y responsabilitat el millor de cadascun (Rivero, 1998).

Aprendre a viure junts: capacitat de ser particip d'un projecte comú de tota la societat. Es tracta d'adaptar-se a les normes socials, ser tolerant i respectuós i aportar a la prosperitat de la comunitat.

L'educació infantil ha estat una de les etapes que més a crescut a escala quantitativa i qualitativa en els últims temps (Salchindrián, 2010), per tal cosa, una volta concretades les bases en torn les quals gira l'educació del nou segle, ens anem a centrar en certes competències implantades recentment que atenen la consecució dels objectius marcats i que es troben compreses dins de la LOMCE (Ley Orgánica para la Mejora de la Calidad Educativa, 2013).

6.1.1. Educació emocional.

La primera d'elles és l'educació emocional, la qual ha adquirit un paper protagonista en l'educació del segle XXI. Les emocions són un element molt rellevant en la formació de la personalitat i interaccions social, a més d'intervenir en els diferents processos evolutius.

Tal com indica la Teoria de les Intel·ligències Múltiples (Gardener, 2001), una educació integral de l'alumne ve donada quan aquest ha estat instruït en cada una de les intel·ligències que es classifiquen en aquesta mateixa teoria, en la qual destaquen la intel·ligència interpersonal i intrapersonal. En primer lloc la intel·ligència interpersonal fa referència a la capacitat d'establir relacions socials amb altres persones i interpretar les seues emocions; mentre que la intrapersonal gira entorn del coneixement d'un mateix. Aquestes dos intel·ligències s'engloben dins de l'educació emocional, per tant, si aquesta competència no s'inclou dins de la programació no s'està aconseguint l'objectiu principal de l'educació.

Segons Bisquerra (2000), l'educació emocional és:

Un proceso educativo, continuo y permanente, que pretende potenciar el desarrollo emocional como complemento indispensable del desarrollo cognitivo, constituyendo ambos los elementos esenciales del desarrollo de la personalidad integral. Para ello se propone el desarrollo de conocimientos y habilidades sobre las emociones con objeto de capacitar al individuo para afrontar mejor los retos que se plantean en la vida cotidiana. Todo ello tiene como finalidad aumentar el bienestar personal y social.

Aquesta nova competència la trobem totalment integrada en les aules d'infantil en l'actualitat, encara que la formació dels mestres en aquest camp continua sent escassa. En els graus de mestre d'educació infantil i també en els cicles formatius és molt poca la formació que reben els estudiants sobre una matèria que serà protagonista després en el seu dia a dia dins les aules. La gran majoria de mestres que estan formats en l'educació emocional han realitzat cursos posteriorment, o ha estat proporcionada en els mateixos col·legis moltes vegades, motivats per la necessitat de saber com abordar aquest nou objecte d'ensenyament. El mestre/a és un agent molt important per a l'educació emocional, ja que a més a més de ser responsable de guiar als alumnes en el procés d'aprenentatge i ser transmissor de coneixements, és també una persona que sent, fa sentir, es comunica i estableix

relacions entre ell/a i els alumnes. Per tal cosa, els alumnes comencen de la seua mà el camí pel descobriment de les emocions pròpies i de la resta.

En un estudi realitzat per Martin, M. J. (2016) a 265 alumnes del Grau de Mestre d'Educació Infantil i Primària en la Universitat de Castilla la Mancha, s'extrau com a conclusions que els alumnes destaquen la importància de la formació en educació emocional i manifesten que els agradaria comptar amb una major formació i més completa en aquest camp, ja que la consideren totalment insuficient.

Exposat açò, cal comentar que encara que pareix que els docents tenen assumit la importància d'educar en emocions, és des de les institucions universitàries on no fen el pas d'adaptar-se i coordinar-se en allò que els serà demandat als alumnes en el món laboral dins del sistema educatiu. S'han quedat un pas enrere en l'evolució de la nova educació, quan hauria de ser totalment al contrari. En un ordre lògic del procés d'integració d'una nova matèria a tractar dins les aules d'infantil, el primer pas hauria de ser formar a aquells que la introduiran com a matèria essencial dins dels plans de formació dels futurs docents. Aquesta formació hauria també de comprendre un programa de desenvolupament de la intel·ligència emocional per als mateixos estudiants universitaris, ja que totes les habilitats que inclou aquesta intel·ligència es poden ensenyar i aprendre (Pérez-Escoda, Filella, Alegre & Bisquerra, 2012).

Per altra banda, es demane en gran força per part dels mestres d'educació infantil un currículum i una programació més flexibles, ja que ara per ara la preocupació per assolir certs objectius i competències fa que moltes vegades s'oblidi l'educació emocional. Per açò, cal prioritzar aquests continguts dels quals queda més que demostrada la seua importància en aquesta etapa. Diversos estudis demostren que el rol de l'educador en la primera etapa ha de centrar-se en un plantejament holístic i integral, de forma que l'enfocament afectiu afavorisca el desenvolupament d'habilitats per a la vida i faça partícips d'aquest procés a tota la comunitat educativa Zapata & Ceballos, 2010).

6.1.2. Educació en valors

Un altre objecte d'ensenyament que s'ha vist introduït dins l'educació infantil en el segle XXI a causa de l'evolució de la població és l'educació en valors.

Com indica pròpiament la LOGSE (1990) quant al paper de l'escola i l'enfocament de l'educació en el segle XXI, "la educación compartirá con otras instancias sociales la transmisión de la información y conocimiento, pero adquirirá aún mayor relevancia su capacidad para ordenarlos críticamente, para darles un sentido personal y moral, para generar actitudes y hábitos individuales y colectivos". D'acord amb aquesta afirmació, a més de com a transmissora de coneixements, l'escola té el paper d'educar en valors i actituds sense ser considerar aquesta una tasca individual de l'alumnat ni deixar-la únicament baix la responsabilitat de les famílies. A més a més, l'educació la compremem

en l'actualitat com una preparació per a la vida, que no queda indiferent als problemes socials que viuen o viuran els alumnes.

El naixement de l'educació en valors en el sistema educatiu espanyol es remunta a l'any 2002 amb l'aprovació de la Llei Orgànica de Qualitat de l'Ensenyança (LOCE), encara que no és fins a la implantació de la LOMCE quan es tracta expressament el mètode pedagògic a seguir per part dels centres i docents de cara a aquesta determinada temàtica. Aquest és fet es du a terme a causa d'una forta demanda social perquè l'escola siga responsable de pal·liar certs comportaments i problemes de convivència que perduren encara en la societat (racisme, sexisme, discriminacions, egoisme...). Llavors va aparéixer en el currículum d'educació infantil un nou concepte denominat temes transversals, els quals s'han vist reflectits en tota la pràctica docent i presents en les diferents àrees de coneixement. L'objectiu principal marcat per a aquest nou concepte va estar atendre aquestes necessitats socials per tal de transformar-les mitjançant una educació en valors.

Aquests temes transversals són dins del currículum una sèrie de continguts essencialment actitudinals que han entrat a formar part de les activitats programades en les diferents àrees. La seua instauració ha suposat la constatació d'una educació en valors y actituds que es troben de forma permanent al llarg del curs i no sols en determinats moments.

Aquesta mateixa Llei citada anteriorment ha introduït certes reformes que afavoreixen a les escoles la possibilitat de dedicar part de la seua programació a aquesta competència deixant oberts determinats espais curriculars. La introducció de l'educació en valors i dels temes transversals permet als docents més involucrats amb la modernització de l'educació proposar projectes més innovadors mitjançant un plantejament global i integrador del procés d'ensenyança-aprenentatge.

Com ja indicaven alguns autors a finals del segle passat, un ensenyament sense propòsit moral no és educació (Freinet, 1975), així doncs, en la nova educació del segle XXI aquest pren la importància que realment té per a la construcció d'una societat prospera.

6.2. Evolució respecte al segle XX.

A continuació, realitzarem un anàlisi de l'evolució de les necessitats bàsiques d'aprenentatge definides en el darrer apartat que han sorgit en aquest nou segle respecte a l'anterior, i que corresponen al primer i segon cicle d'educació infantil.

L'inici d'un sistema educatiu a Espanya ve marcat per la instauració de la Ley Moyano a meitats del segle XIX. La societat del segle XX travessa una sèrie de situacions que fan que la vida en aquesta etapa siga molt inestable i subjecta a canvis continus. En primer lloc, ens trobem a l'any 1931 amb la instauració de la Segona República, la qual mitjançant la seua constitució proclama una escola única, gratuïta i obligatòria, amb llibertat de càtedra i laïcisme de l'ensenyament, però la qual no recull encara una educació abans dels sis anys. En 1936 comença la Guerra Civil Espanyola, que anul·la durant un període de tres anys que dura la confrontació la vida cultural de la nostra societat.

Una vegada establerta la dictadura de Franco i fins al 1970 vivim en aquest país una educació com a vehicle transmissor d'ideologia, sense una gran organització ni estructuració interna. Malgrat això, encara dins de la dictadura, es llança la Ley General de Educación de 1970 (LGE) on es comprén per primera volta un nivell educatiu preescolar per a xiquets i xiquetes d'edat inferior als 6 anys. Més avant i ja dins la democràcia, la Ley Orgánica 1/1990 de Ordenación General del Sistema Educativo (LOGSE) recull l'etapa d'educació infantil separada amb dos cicles tal i com la coneixem en l'actualitat.

Atenent l'evolució de l'etapa d'infantil durant el segle XX, no resulta difícil imaginar que durant aquest període de temps el treball de qualitat que s'ha pogut fer en els xiquets ha sigut prou escàs. L'educació ha estat utilitzada com a transmissora de pensaments i ideologies marcats pel moment polític viscut en cada període. A més, aquesta etapa ha estat considerada durant aquest segle com una opció on deixar als xiquets durant les hores de treball dels pares que no es podien fer càrrec d'ells. No ha estat fins a finals d'aquest mateix segle on s'ha reivindicat la importància d'aquesta etapa educativa, ja que els xiquets es troben en un moment molt important del seu desenvolupament.

Per una banda, quant a l'educació emocional, el primer article sobre aquesta Intel·ligència va ser el de Salovey i Mayer (1990) amb el títol Emotional Intelligence, el qual va ser divulgat per Daniel Goleman (1995) cinc anys després, sent en eixe moment quan aquest va rebre la transcendència més gran. En aquest article Goleman tracta el concepte d'intel·ligència emocional i l'encamina de cara a la seua difusió en el camp de l'educació, arribant a afirmar en ell que la intel·ligència emocional pot ser tant o més poderosa que la intel·ligència general. Les dates d'aquest article pioner clarifiquen que abans d'ell no existia l'educació emocional tal com la coneixem en l'actualitat.

Però no podem afirmar que l'educació emocional és una innovació sorgida totalment en el segle XXI. Hi ha molts antecedents, ja que des de sempre hi ha hagut educadors que han considerat les emocions com un aspecte molt important del desenvolupament personal i així ho han reflectit en la seua pràctica educativa, encara que sense utilitzar aquesta terminologia.

Segons Ruiz i Corchuelo (2015, p.193):

La educación emocional es una materia que siempre ha ido implícita en el curriculum oculto dentro de la enseñanza. Es un contenido que ha ido surgiendo con más fuerza a lo largo de los años y que tiene un valor muy fuerte.

En aquest segle la presència d'aquest terme ha augmentat amb força dins les aules, fins al punt que alguns autors la bategen con la "revolució emocional" (Bisquerra, 2007). Aquest fet denota la importància d'aquest contingut i l'interés en què recau sobre la comunitat educativa actual.

Per altra banda, l'educació en cívica i en valors ha estat durant la història un objectiu prioritari per a l'escola per tal de consolidar la tendència política que governés en eixe moment o també molt lligada

a l'àmbit religiós. Cada societat, en un moment determinat, escull aquells valors que considera més adequats per a satisfer les necessitats que escauen sobre la seua població, sent l'escola l'encarregada de la seua transmissió i desenvolupament.

Aquesta matèria, a pesar d'anar evolucionant al llarg de la història de l'educació, es troba en l'actualitat immers en un gran conflicte que és un dels principals protagonistes en l'àmbit educatiu. El problema de l'educació en valors és causat per l'intent d'adaptar els principis de la moral tradicional a la societat actual. D'aquesta manera, s'han ignorat les característiques de la societat actual les quals demanden la creació d'un esquema de valors propi. En certa manera podríem dir que, encara que la presència en les aules d'aquesta matèria ha evolucionat de forma significativa al pas del temps, la seua essència no ho ha fet i no s'ha adaptat a les demandes de la nova societat.

L'enfocament tradicional de l'educació en valors ha imposat a l'alumne un determinat grup de valors que manca de significat per a ell, ja que no han estat escollits baix les seues motivacions i aspiracions. A diferència d'aquest, actualment s'actua en les aules baix la creença de què no hi ha uns valors objectius, universals i absoluts, sinó que aquests són una qüestió subjectiva de cada individu, el qual és lliure i amb el dret de construir els mateixos valors d'acord amb les seues preferències personals.

No obstant això, i tenint en compte que la nostra mirada es dirigeix cap als alumnes del segon cicle d'infantil, cal destacar la postura d'autors com Parra, J. M. (2003), els quals afirmen que si el fet de transmetre uns valors fonamentals era necessari en temps passats per a mantenir les seues tradicions i estils de vida que seguien un mateix patró, com més complexes i plurals es tornen les societats, més necessària és una educació que inculque uns valors comuns que asseguren la cohesió de la societat. Aquest és el motiu pel qual aquest contingut suscita un gran interès social i educatiu en l'actualitat, fins al punt de trobar-lo present com a contingut específic dins dels currículums escolars de tots els nivells educatius en aquest nou segle.

7. CONCLUSIONS

A continuació, en aquest apartat esclariré quins són els punts més importants analitzats en aquest treball i a reflexionar sobre les conclusions d'aquesta anàlisi, així com plantejar una proposta de millora. Aquest és l'apartat més important del treball, ja que permet comprovar la consistència argumentativa i si els objectius plantejats han estat aconseguits.

La societat avança al llarg de la història subjecta a una sèrie de canvis que provoquen la seua evolució. Aquests canvis no passen desapercebuts per a la societat, la qual constitueix a partir d'ells la seua forma de vida. Tant és així, que de les persones sorgeixen una sèrie de necessitats per a poder adaptar-se a la societat a la qual pertanyen i és ací on entra el paper de l'educació. D'aquestes necessitats de la població parteix també l'evolució de l'educació, ja que el seu objectiu principal és

l'educació integral dels individus per a arribar a ser persones capaces de viure i convida en societat. És evident que per a la consecució d'aquest objectiu no podem contemplar una educació rígida i descontextualitzada, ja que els resultats no serien els mateixos en persones del segle passat que en la societat actual.

Concretament l'educació infantil, és una etapa educativa que no va estar consolidada fins a finals del segle passat i la qual ha augmentat notablement el seu nivell quantitatiu i qualitatiu en els últims temps. Aquesta evolució ve principalment marcada pels avanços en les investigacions que afirmen la importància d'aquest període de temps en l'evolució dels xiquets.

L'educació emocional i l'educació en valors són dues de les matèries més evolucionades i que més protagonisme han adquirit en la nova educació. Açò no ha estat una casualitat, sinó que són les necessitats de la societat actual el que les duen a constituir un gran focus d'interés per als docents. Igual que l'educació en general, l'educació emocional i en valors han evolucionat en l'últim segle, ja que encara que sempre han estat dintre del sistema educatiu d'una manera oculta, no ha estat fins ara que se'ls ha donat el reconeixement que mereixen i se les ha inclòs dins del currículum.

Malgrat això, aquestes matèries no es poden programar igual que l'assignatura de matemàtiques o lectoescriptura, ja que aquestes necessiten una contextualització molt més exhaustiva per a aconseguir els objectius que tenen dins de la docència. Per això, la meua proposta de millora va enfocada a crear un instrument d'avaluació inicial que aportés la informació sobre les necessitats dels alumnes d'una aula quant a l'educació emocional i l'educació en valors. Així com en una unitat didàctica de matemàtiques l'objecte d'estudi és objectiu i invariable siga quin siga el seu context, en aquestes matèries la subjectivitat i les característiques de cada alumne corren un paper molt important. Per aquest motiu crec en la importància de, abans de programar una unitat d'educació emocional o en valors, conèixer la base de la qual parteixen els alumnes i quines són les seues necessitats reals per a així poder realitzar una intervenció contextualitzada i personalitzada. D'aquesta manera s'evitarà dedicar-li excessiu temps a aspectes que els xiquets no necessiten i s'actuarà plantament en el centre del problema, optimitzant així l'aprenentatge de l'alumne.

Per a l'elaboració d'aquest material hem plantejat diverses activitats (annex 1) mitjançant les quals realitzarem una avaluació inicial de forma col·lectiva al grup classe, ja que després les unitats didàctiques que es plantegen en els col·legis també es realitzen a conjuntament a tota l'aula. A més, aquestes activitats avaluadores van dirigides a alumnes del tercer curs del segon cicle d'infantil. Per a l'avaluació, la principal tècnica utilitzada és l'observació directa y sistemàtica, tal com marca la LOMCE (2015). Durant l'observació s'utilitzen notes de camp per a registrar tots els aspectes destacables i després amb aquesta informació s'emplena una escala d'estimació (annex 2), en el qual observarem el grau de necessitat de cada criteri d'avaluació.

Mitjançant aquesta proposta de millora es pretén aportar a l'educació un material que pugua facilitar i millorar la pràctica educativa. El sistema educatiu amb la seua comunitat educativa es basa en la

col·laboració perquè gràcies a les aportacions de tots puguem construir una educació de més qualitat dia a dia. Per això, és obligació de tots els seus membres participar d'aquesta col·laboració tan aportant com utilitzant recursos d'altres per tal d'enriquir l'activitat docent de tots i contribuir, d'aquesta manera, a la prosperitat de la societat.

Per a concloure aquest treball m'agradaria expressar, des del meu punt de vista, la importància que té en l'educació renovar-se cada dia, així com ho fa la societat. El món evoluciona cada vegada més ràpid i l'àmbit educatiu no es pot permetre quedar-se enrere per tal d'optimitzar el rendiment dels seus estudiants, amb l'objectiu de formar-los com a persones i educar-los per a la vida, així com deixant que la vida mateixa els eduque. En aquest tret, els docents tenim un paper molt important, ja que com va dir una volta Nelson Mandela (2002): "La educación es el arma más poderosa que puedes usar para cambiar el mundo".

8. BIBLIOGRAFIA I WEBGRAFIA

- Bibliografia:

Almerich. G., Suárez, J., Jornet, J. y Orellana, M. (2011). Las competencias y el uso de las Tecnologías de la Información y Comunicación por el profesorado: estructura dimensional. *Revista Electrónica de Investigación Educativa*, 13(1), 28-42. Recuperat de: <http://redie.uabc.mx/vol13no1/contenido-almerichsuarez.html>

Bisquerra, R. (2007). Apuntes para una historia de la educación emocional. *Universidad de Barcelona*. Recuperat de: <http://www.ub.edu/grop/wp-content/uploads/2014/03/Bisquerra.pdf>

Blanco, M. R. (2006). *Educación en la sociedad multicultural* (Tesis de pregrau). Universidad de Cantabria, Cantabria, España. Recuperat de: <https://web.unican.es/campuscultural/Documents/Aula%20de%20estudios%20sobre%20reliqi%C3%B3n/2005-2006/CursoTeologiaEducacionEnUnaSociedadMulticultural2005-2006.pdf>

Comissió Internacional sobre l'Educació per al Segle XXI (1996). *La educación encierra un tesoro*. Recuperat de https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000109590_spa

Federación de Enseñanza de CC.OO de Andalucía (2010, mayo). Educar en valores. *Temas para la educación*. Recuperat de: <https://www.feandalucia.ccoo.es/docu/p5sd7167.pdf>

Fernández, A. M., Montero, I. (2016). Aportes para la educación de la Inteligencia Emocional desde la Educación Infantil. *Revista Latinoamericana de Ciencias Sociales, Niñez y Juventud*. Vol. 14 (1), pp: 53-66. Recuperat de: <https://www.redalyc.org/articulo.oa?id=77344439002>

Fontcuberta, M. (2005). Medios de comunicación y Sociedad compleja: Un desafío para la educación del Siglo XXI. *Pensamiento Educativo*, 37, (142-162). Recuperat de: <http://pensamientoeducativo.uc.cl/files/journals/2/articles/360/public/360-846-1-PB.html>

García MG, Corona DG, López CB, Barberá CG. De la exclusión a la inclusión: una forma de entender y atender la diversidad cultural en las instituciones escolares. *Rev. Psicopedagogia* 2009;26(79):108-123. Recuperat de: <http://www.revistapsicopedagogia.com.br/detalhes/273/de-la-exclusion-a-la-inclusion--una-forma-de-entender-y-atender-la-diversidad-cultural-en-las-instituciones-escolares>

Guzmán, E. J., Muñoz, J., Preciado, E. A. y Menjura, M. I. (2014). La convivencia escolar. Una mirada desde la diversidad cultural. *Plumilla Educativa*, (13), 153-174. Doi: <https://doi.org/10.30554/plumillaedu.13.404.2014>

López, E. (2005). La educación emocional en la educación infantil. *Revista Interuniversitaria de Formación del Profesorado* 19, (153-167). Recuperat de: <https://www.redalyc.org/articulo.oa?id=27411927009>

Lopez, M., Garcia-Garcia, Fran J, López García, Jesús, Jean Itard en clave de educación inclusiva. *Revista Educação Especial* [Internet]. 2016;29(56):507-519. Recuperat de: <https://www.redalyc.org/articulo.oa?id=313148347002>

Marina, J. A. (2005). Precisiones sobre la Educación Emocional. *Revista Interuniversitaria de Formación del Profesorado*. Vol. 19 (3), pp: 27-43. Recuperat de: <https://www.redalyc.org/articulo.oa?id=27411927003>

Ministerio de Educación Cultura y Deporte (2004). *Evolución del sistema educativo español*. Recuperat de: https://uom.uib.cat/digitalAssets/202/202199_6.pdf

Parra, J. M. (2003). La educación en valores y su práctica en el aula. *Tendencias Pedagógicas: Universidad Complutense de Madrid*. Recuperat de: <https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&ved=2ahUKEwiX0rvKxNfpAhUKDmMBHX1-DEsQFjACegQIAhAB&url=https%3A%2F%2Fdialnet.unirioja.es%2Fdescarga%2Farticulo%2F1012022.pdf&usg=AOvVaw3Yk5iCrX-7FMbtFfRAaLa9>

Pérez, N. , Filella, G. , Alegre, A. , Bisquerra, R. (2012). Developing the emotional competence of teachers and pupils in school contexts. *Electronic Journal of Research in Educational Psychology*. Vol. 10 (3), pp: 1183-1208. Recuperat de: http://repositorio.ual.es/bitstream/handle/10835/1888/Art_28_756_eng.pdf?sequence=1

Rojas, J. M. (2006). *Gestión educativa en la Sociedad del conocimiento*. Recuperat de: https://books.google.es/books?hl=es&lr=&id=ykVvYKAP7XBUC&oi=fnd&pg=PA9&dq=funci%C3%B3n+del+docente+en+una+sociedad+informada&ots=UE5r10mcuO&sig=I2_bIUWen48rjSBXrfyDV4CUK0#v=onepage&q=gestor&f=false

Samper, J. Z. (2001). *De la escuela nueva al constructivismo: un análisis crítico*. Recuperat de <https://books.google.es/books?hl=es&lr=&id=u88wjQ5k5ZMC&oi=fnd&pg=PA39&dq=nueva+funci%C3%B3n+del+maestro&ots=tu9YJ-qgRD&sig=wIIM9wLBU6tl-R-tHbCAIN2K1Go#v=onepage&q=nueva%20funci%C3%B3n%20del%20maestro&f=false>

Sanchidrián, C. y Ruiz Berrio, J. (2011, 25 de marzo). Historia y Perspectiva actual de la educación infantil. *Revista Española de Educación Comparada*. Recuperado de: <http://revistas.uned.es/index.php/REEC/article/view/7546/7214>

- Webgrafia

<http://estadisticas.mecd.gob.es/EducaJaxiPx/Datos.htm?path=/Educacion/Alumnado/Matriculados/2018-2019DA/Comunidad/Extran//l0/&file=Extran2.px&type=pcaxis>

9. ANNEXOS

Annex 1:

Activitats d'educació emocional:

EL DETECTIU DE LES EMOCIONS	
Temps: 30 minuts	Espai: aula/pati
Recursos: cartells de les emocions	Agrupació: tota la classe
Desenvolupament: Existeixen dos rols en aquest joc, un és el detectiu i la resta els que interpreten les emocions. La mestra és l'encarregada de repartir els rols, que aniran canviant a mesura que avancen les rondes perquè tots puguin ser el detectiu. Les emocions que s'hauran d'identificar són l'alegria, tristesa, ràbia, sorpresa i por (les cinc emocions bàsiques). En aquest joc es pot observar si els alumnes saben reconèixer les emocions i si saben representar-les. Una volta establerts els rols el detectiu haurà de donar-li a cada xiquet un cartell amb l'emoció que està representant.	

EL DAU DE LES EMOCIONS	
Temps: 30 minuts	Espai: aula/pati
Recursos: dau d'emocions	Agrupació: individual
Desenvolupament: Tindrem un dau amb les cinc emocions bàsiques i una cara on indicarà que has de tornar a llançar, per a completar les 6 cares del dau. Cada alumne ha de llançar de manera individual el dau, nomenar l'emoció que li ha tocat representada en una cara i explicar una situació en la qual haja experimentat aquesta emoció.	

ROLE PLAYING	
Temps: 1 hora	Espai: aula/pati
Recursos: targetes de les situacions	Agrupació: grups homogenis
Desenvolupament: Cada grup se li atorga una situació en la qual hi ha emocions negatives i positives i ha de representar-la. Després de la representació els alumnes posaran en comú les emocions detectades i aportaran solucions o propostes de millora per tal de resoldre en conflicte de la situació observada.	

Activitats d'educació en valors:

EL NÚVOL DELS VALORS	
Temps: 30 minuts	Espai: aula
Recursos: <ul style="list-style-type: none"> - Massilla adhesiva - Pissarra - Targetes dels valors 	Agrupació: tota la classe
<p>Desenvolupament:</p> <p>Proporcionarem als alumnes unes targetes on hi hauran escrits i dibuixats valors de tota classe. Dibuixarem en la pissarra un núvol gran i cada alumne escollirà un valor que pegarà dins l'arbre per a constituir el núvol de valors de la classe. A més, cada alumne ha de reflexionar perquè ha escollit eixe valor. Finalment, reflexionarem tots junts perquè hi ha alguns valors que ningú ha escollit.</p>	

RULETA DELS VALORS	
Temps: 30 minuts	Espai: aula/pati
Recursos: Ruleta de valors	Agrupació: individual
<p>Desenvolupament:</p> <p>Disposarem d'una ruleta o hi haurà una sèrie de valors que considerem importants per a la nostra classe. Cada alumne ha de girar la ruleta i posar un exemple d'una situació en la qual es posa en pràctica el valor indicat.</p>	

Annex 2:

ESCALA D'ESTIMACIÓ: EDUCACIÓ EMOCIONAL					
Criteris d'avaluació	1	2	3	4	5
1. Identificar de forma conscient les seues emocions					
2. Donar una etiqueta verbal a les seues emocions					
3. Identificar una emoció en un company					
4. Donar una etiqueta verbal a les emocions d'un company					
5. Representar correctament les cinc emocions bàsiques					
6. Relacionar una emoció amb una experiència personal					
7. Diferenciar entre emocions negatives i positives					
8. Identificar el conflicte d'una situació donada					
9. Aportar solucions per a la resolució d'un conflicte					

ESCALA D'ESTIMACIÓ: EDUCACIÓ EN VALORS					
Criteris d'avaluació	1	2	3	4	5

1. Saber identificar diferents valors					
2. Discriminar quins valors es volen adquirir					
3. Argumentar perquè es volen adquirir eixos valors					
4. Argumentar perquè no es volen adquirir determinats valors					
5. Associar un valor amb accions que el representen					